

Niels Henrik Arendt

Er det den samme Gud ?

Gud i kristendommen og
andre religioner

Eksistensen

Er det den samme Gud?
– Gud i kristendommen og andre religioner
Niels Henrik Arendt

Grafisk tilrettelæggelse: Karina Rydendahl

© Unitas Forlag 2010
2. udgave Eksistensen

Eksistensen
Frederiksberg Alle 10
DK-1820 Frederiksberg C
Tlf. 3324 9250

www.eksistensen.dk

ISBN: 978-87-410-0900-1

Kopiering er kun tilladt i henhold til gældende lov om ophavsret

Niels Henrik Arendt
**Er det den
samme Gud**
Gud i kristendommen og
andre religioner

Eksistensen
2022

Forord

I mere end et kvart århundrede er jeg tilbagevendende stødt på det spørgsmål, som denne bogs titel stiller. Nogle af læserne vil vide, at spørgsmålet også i de senere år med mellemrum er dukket op i den folkelige debat. I 3. udgave af min bog om islam og kristendom *Gud er stor* har jeg taget det op til drøftelse i epilogen. Jeg synes ikke, det er enkelt at svare på.

For nogle år siden bad Unitas Forlag mig om at gøre spørgsmålet til genstand for en lidt mere omfattende behandling. Den udfordring kunne jeg ikke lade ligge. Men der er truffet nogle valg undervejs. Jeg behandler direkte kun gudsforestillingen i de store gamle verdens-religioner (kapitel III-V). Og så har jeg fundet det vigtigt at være temmelig udførlig omkring den kristne treenighedstanke. Jeg har videre fundet det relevant at tage den modernistiske teologis reduktion af gudstanken til noget metaforisk eller en betegnelse for nogle medmenneskelige grundforhold op til diskussion, ligesom jeg kort behandler spørgsmålet om videnskaben og gudstanken. Der er andre vigtige problemstillinger, som har fristet mig i sammenhængen; men de er altså ikke medtaget.

Bogen er skrevet med et kristent udgangspunkt – anderledes kan det jo ikke være. Men jeg har bestræbt mig på, at troende fra andre religioner ikke skal finde fremstillingen af deres tro karikeret. Der er en udbredt tradition i nutidig teologi for slet ikke at betragte kristendommen som en religion i lighed med andre. Jeg er opmærksom på den problemstilling og behandler den undervejs. Men hvad enten man siger „vi tror alle sammen på den samme Gud“, eller „vi tror ikke på den samme Gud“, har man allerede dermed tilkendegivet, at der altså er noget på ydersiden, hvorved kristendommen har lighedspunkter med de andre. Og der begynder vi så – og betegner disse lighedspunkter med ordet „religion“.

En bog af denne type kommer nemt til at lade religionerne fremstå først og fremmest som konstruktioner af ord. Men religioner er også, ja, først og fremmest, de mennesker, som følger dem. Derfor skildrer jeg også her og der møder med mennesker af forskellig tro; i de møder stilles de udfordrende spørgsmål, og sommetider kommer de ligefrem til at korrigere tankerne.

En enkelt bemærkning om en stavemåde – efter mange forsøg frem og tilbage har jeg valgt at stave Gud (i ental) med stort overalt, uanset hvilken religion, der er tale om, men samtidig stedord om ham med lille. Ligeledes er flertalsformen og sammensætninger med gud- stavet med lille. For at undgå enhver misforståelse: Der ligger ikke nogen teologisk tilkendegivelse i dette, men alene et forsøg på en konsekvent stavemåde, som ikke foranlediger alt for mange spekulationer.

Jeg håber, at bogen ud over at blive læst som indføring til spørgsmålet kan bruges til f.eks. studiekredsformål i folkelige og kirkelige sammenhænge. Jeg takker Kirkeministeriet for studieorlov i slutningen af 2008 blandt andet med henblik på at færdiggøre bogen.

Haderslev, primo 2009
Niels Henrik Arendt

Indholdsfortegnelse

I. Indledning	
<i>Vi tror på den samme Gud – eller gør vi?</i>	9
Hvordan de andre religioner kom ind i billedet	9
Globalisering, multireligiøsitet og forestillingen om tro som noget fælles	11
En fælles genstand for troen?	12
Navnet på Gud	14
Religionsteologi og samtalen om Gud	15
II. Hvorfra ved vi noget om Gud – og kan forskellige tros-vidnesbyrd sammenlignes?	18
Gudsforestillingens oprindelse og individuelle prægning	19
Troens selvopfattelse	21
Åbenbaringer som kilde til gudsviden	22
Hellige skrifter og bekendelser	23
Hvorfor er bekendelserne vigtige?	24
„Regler“ for udsagn om Gud	26
Når bekendelserne strider imod hinanden	28
Troens indhold og troens forhold til Gud	29
Min tro – den fælles bekendelse	31
III. Religionernes gudsbillede	34
Hinduismens gudsbillede	36
Buddhismen og gudsspørgsmålet	39
Jødedommens gudsbillede	42
Islams gudsbillede	46
Gudsbilledet i den nutidige religiøse søgen	50
Generøse traditioner	52
IV. Hvad siger kristendommen om Gud?	54
Arven fra Det Gamle Testamente	54
Guds menneskeblivelse	56
Treenighed	59
Treenighed – et udtryk kaldt frem af den kristne tros erfaring med Gud	61
Den treenige Gud og det onde	64
Yderpunkterne i talen om Guds menneskeblivelse	66
V. Forholdet mellem kristendommens og andre religioners gudsbillede	69
Kristendommen og hinduismen	69

Kristendommen og buddhismen	71
Kristendommen og jødedommen	73
Kristendommen og islam	75
Kristendommen og den nutidige religiøse søgen	77
„Dæmoniseringen“ af de andres Gud	77
VI. Forskellige kristne opfattelser fra vor tid af religionernes betydning	81
Tre religionsmøder og de spørgsmål, de afstedkom	81
Der er forskel på religion og åbenbaring	83
Religionernes forsvinden – og Kristi forbliven i verden	85
Når den „guddommelige skjulte skat“ kommer op til overfladen	87
Andre kristne fortolkninger af religionernes mangfoldighed	89
Tre skridt videre	90
VII. Kampen om gudsbegrebet i kristendommen	
– <i>Gud i sproget og i virkeligheden</i>	92
Mere end et opgør med „den gamle skæggede mand over skyerne“	92
Pluralismens anfægtelse: Er der andet end den individuelle gudserfaring?	95
Gud som forklaring og betydning	98
VIII. Videnskaben og guds billedet	101
Når videnskaben ser bort fra Gud	101
Udviklingslæren	104
Berøringsflader mellem gudstro og videnskab	106
Hvad med mirakler	108
IX. Den sande religion? Den bedste religion?	112
Kampen om sandheden	112
Er kristendommen den bedste religion?	116
Værdien ved at tale med mennesker med en anden gudsopfattelse	122
Samtalen og missionen	125
X. Men hvad er så svaret?	
– <i>eller: når virkeligheden indhenter teologien</i>	127
Muslimen Pa Cham	127
Et neutralt sted?	129
Hvad siger personer, der er gået fra den ene til den anden tro?	130
Apostlenes metode	131
XI. „Den strålende hånd“ – Grundtvigs digt om „De Levendes Land“	133
Litteraturliste	141

I. Indledning

Vi tror på den samme Gud – eller gør vi?

Efter et foredrag for snart 20 år siden spurgte en mand mig, om jeg ville blive forbavset, hvis der kom til at sidde jøder, muslimer, hinduer og buddhister over for mig, når jeg engang kom i himlen. Spørgsmålet var nok drillende ment, men var samtidig udtryk for en ny bevidsthed om de andre religioner, der tidligere ikke var særlig udbredt. I dag er vi, som mandens spørgsmål viser, helt bevidste om, at der findes forskellige udgaver af religiøs tro. Det skyldes selvfølgelig ikke mindst, at disse er blevet et næsten naturligt indslag i dagliglivet her i Danmark. På vestjyske veje møder man farverigt klædte hinduer på vej til deres tempel i Brande; på tv vises der billeder fra Valby-Hallen af flere tusinde muslimer i synkron bøn ved den årlige fastes afslutning; til firmaets personaleudviklingskursus er der indbudt en dansk buddhist til at give en indføring i meditation som vej til større energi og produktivitet osv. – Der findes mange variationer over fænomenet religion. En opgørelse over religiøse fællesskaber, der mødes regelmæssigt i Århus, opregnede op imod 80 forskellige. De fleste danskere vil nok kun kunne komme i tanker om måske en håndfuld religioner; men der er ingen, der mener, at der kun findes én form for tro og så ikke-troen.

Hvordan de andre religioner kom ind i billedet

Går vi tilbage i tiden, forholdt det sig anderledes. I midten af det forrige årtusinde havde man i Europa i grunden ikke begrebet religion. Lærde teologer vidste nok, at jødedommen fandtes – kristendommen og den havde jo rødder tilfælles – og at der ved randen af den kendte verden fandtes muslimske riger; men man placerede ikke den kristne tro over for andre typer af tro. Nej, man tænkte ud fra ske-maet tro-hedenskab, tro-vantro og gudsdyrkelse-afgudsdyrkelse. Der

fandtes den sande udgave af den kristne tro – ens egen – og så fandtes der forskellige former for vantro, vranglære, kætterier o.l. Men i de følgende århundreder udvikles samfærdselsmidlerne og dermed kontakten mellem forskellige folkeslag – *med forskellig tro*. Fra oplysningstidens begyndelse, anden halvdel af 1700-tallet, kender man for alvor beskrivelser af andre kulturer og også andre religioner. De skildres ikke udelukkende i deres forskellighed fra kristendommen, det vil sige som forkastelig afgudsdyrkelse, men fremstilles som tankebygninger med en indre sammenhæng, oven i købet undertiden måske som noget inspirerende anderledes. De måles undertiden med fornuften som målestok. Men det afgørende er, at religionerne fremstår på deres egne præmisser.

I den brede del af befolkningen var det dog stadig noget meget fjernt. Når kirken udsendte missionærer til fjerne lande, vidste de fleste kun, at de udsendte skulle virke blandt ikke-kristne, ikke at de mødte mennesker, som måske hyldede trosformer ældre end kristendommen. Det var fortrinsvis missionærerne og andre udsendte, som fik de andre religioner i deres forskellighed ind på livet. – Endnu i midten af 80'erne, da jeg i en periode skulle arbejde for de protestantiske kirker i Vestafrika, var der mennesker i mit vestjyske sogn, der ikke vidste, at „muhammedanere“ havde en anden tro end den kristne.

Men ellers er det i anden halvdel af det 20. århundrede, at rejssende danskere – og dem blev der mange af – kom hjem og kunne berette om de fremmede religioner. Mange var overraskede over, hvor stor en rolle troen spillede i det daglige liv blandt de anderledes troende. Det var jo i den samme periode, at kristendommens prægning af det daglige liv for alvor ophørte herhjemme. Men mødet med religiøse mennesker var interessant; man havde tilhørere, når man kom hjem og berettede derom. De andre religioner var omgivet af et eksotisk skær, grænsende til det idylliserende. Overbærenhed og en forholdsvis uskyldig bedrefølelse prægede folks forhold til de nye religioner, som de havde stiftet bekendtskab med udenlands. De pågældende religioner passede vel meget godt til folkene, der levede deres anderledes liv under fremmede himmelstrøg. Et ældre ægtepar fra mit sogn inviterede naboer og bekendte, herunder også mig, til en film-forevisning fra en sådan udlandsrejse, hvor konklusionen var, at